

Öğretmen Görüşlerine Göre Uyum Sorunu Olan ve Olmayan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi*

Examination of the Mother Attitudes of Preschool Children who have or who do not have Compliance Problems according to Views of Teachers

Sevda YILMAZ ÜNAL**, Ümit DENİZ***

• *Geliş Tarihi:* 09.08.2016 • *Kabul Tarihi:* 22.01.2017 • *Yayın Tarihi:* 24.01.2017

ÖZ: Çalışma, öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan okul öncesi dönem çocuklarının anne tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Ankara'nın merkez ilçelerinden Çankaya'da bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 352 çocuk ve anneleri çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışmada veriler, Demografik Bilgi Toplama Formu, Uyum Sorununu Belirleme Formu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Veriler, T Testi ve ANOVA ile sınanmıştır. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan 128 ve uyum sorunu olmayan 224 çocuk olduğu tespit edilmiştir. En yaygın görülen uyum sorunları inatçılık, içe kapanıklık ve saldırganlık olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan erkek çocukların annelerinin otoriter tutum puanlarının kız çocuk sahibi annelerin puanından yüksek olduğu ve 5-6 yaş çocuk annelerinin 3-4 yaş çocuk annelerine göre daha yüksek otoriter ve demokratik tutum puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların kardeş sayıları ile anne tutumları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Anne ve baba öğrenim düzeylerinin ise otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Bulgular literatür ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi dönem, uyum sorunu, ebeveyn tutumu.

ABSTRACT: This study was conducted in order to examine the mother attitudes of preschool children who have or who do not have compliance problems according to the views of teachers. The study group was composed of 352 children and their mothers. Children were selected from preschool institutions located in Cankaya district of Ankara province. The data of the study were collected by using Demographic Data Collection Form, Form Determining Compliance Issues and Attitudes of Parents. Student-t test and ANOVA were used to analyze the data. Totally 128 children had a compliance problem and 224 children did not have any compliance problems according to the views of their teachers. The most common compliance problems were stubbornness, being introverted and aggression. It was determined according to views of the teachers that the authoritarian attitude scores of male children who had compliance problems were higher compared to the scores of female children. Furthermore, it was also found that mothers of 5-6 year-old children had higher authoritarian and democratic attitude scores compared to the mothers of 3-4 year-old children. According to the views of teachers, there was no significant relationship between the number of siblings and the mother attitudes of children who had compliance problems and who did not have compliance problems. It was detected that the educational status of the mothers and fathers had effects on authoritarian, overprotective, and permissive parenting attitudes. These findings are discussed and some suggestions were made.

Keywords: Preschool, compliance issues, parental attitude.

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem olarak kabul edilen 0-6 yaş arasındaki yıllar, insan hayatının en önemli ve en kritik dönem olarak bilinmektedir. Bu yıllarda fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel

* Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanan "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Uyum Sorunu Olan ve Olmayan Çocukların Anne Tutumlarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı tarafından 2-5 Eylül 2015 tarihleri arasında düzenlenen 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, sevdaylmz89@gmail.com

*** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, sea_edu2003@yahoo.com

gelişmenin ve öğrenmenin çok hızlı olduğu vurgulanmaktadır. Bu dönemde kazanılan tutum ve davranışlar kalıcı nitelikte olup ve sonraki yıllarda değiştirilmesi oldukça zordur (Çağdaş ve Seçer, 2006).

Çocuk, doğduğu andan itibaren yaşama uyum gösterme çabası içindedir. Gelişim sürecinde yeni beceriler kazanırken ve çevresine uyum sağlamaya çalışırken birçok problemle karşılaşabilir. Karşılaştığı problemlerle baş edemediğinde uyum ve davranış problemleri ortaya çıkabilir. Bu durumda çocuğun davranışlarında bir uyum sorunu olup olmadığını anlayabilmek için, anne babaların ve öğretmenlerin çocukların gelişim ve kişilik özelliklerini iyi bilmeleri gerekmektedir (Kuzucu, 2014; Kaya, 2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin gözlemlendiği uyum sorunu olarak değerlendirilebilecek davranışlar, öğretmenlerin gün içerisindeki faaliyetleri gerçekleştirmelerine engel olabilmektedir (Al-Sahel, 2006).

Çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesinin temel kaynağı, doğumundan itibaren kendisini çevreleyen aile bireylerinin tutarlı ve olumlu tutumudur (Yörükoğlu, 2000). Anne babalar, çocukların yakın çevrelerinde bulunan ve en fazla etkileşim içinde oldukları bireyler olmaları nedeniyle onların tutum ve davranışları çocuğun kazanacağı davranışlar üzerinde oldukça etkilidir (Mahoney ve MacDonald, 2004; Bronfenbrenner ve Morris, 1998). Anne babanın çocuk yetiştirme tutumları özellikle toplumsallaşma sürecinin en yoğun yaşandığı ve kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde önemli rol oynamaktadır. Anne babanın cezalandırıcı olmayan, dinlemeyi ve açıklamayı benimseyen tutumları çocuğun girişimciliğini destekler. Bu dönemde anne babayla özdeşim kurulduğu için, anne babanın tutumları çocuk tarafından benimsenir (Gander ve Gardiner, 2001). Bu bağlamda literatürde anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri olumlu olarak tanımlanan demokratik tutum, çocukların olumlu davranışlar kazanmalarına yardımcı olurken; otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici gibi olumsuz tutumlar çocuklarda uyum ve davranış sorunlarının ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir (Baumrind, 1966; Kulaksızoğlu, 1998; Aydın, 2002; Şendil, 2003; Yavuzer, 2012).

Çocuklarda uyum ve davranış sorunları, olumsuz anne baba tutumlarından, olumsuz aile yaşantılarından, genetik yatkınlıklardan kaynaklanabilmektedir. Aile içinde ilişkilerin ve etkileşimlerin bozuk olması, anne babanın aşırı ilgili ya da ilgisiz olması, alkol ve uyuşturucu madde kullanması çocukta uyum sorunu görülmesine yol açabilir. Çocuğa baskıcı ve tutarsız disiplin uygulanması, yanlış ve yersiz cezalandırılması, ailenin ekonomik sıkıntı yaşaması, çocuktan potansiyelinin üstünde beklentilerin olması gibi nedenler de uyum ve davranış sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabilir (Bakırcıoğlu, 2011).

Douglas (1989) ise uyum ve davranış sorunlarına etki eden faktörleri mizaç gibi çocuktan kaynaklanan faktörler ve aile, ev ortamı ve sosyal durum gibi çevresel faktörler olarak açıklamaktadır. Çocuğun gelişmesi ve kişilik kazanması için çocuğa güven veren, anlayışlı ve sevgi dolu bir çevre, birçok sorunun çözülüp, engellerin aşılmasıyla olumlu etkisini sürdürmektedir. Olumlu çevreyi bulamayan çocuk, güvensiz olmakta, karmaşık duygu, düşünce ve çelişkiler içinde bunalmakta ve kimsenin kendisini sevmediği, istemediği kuşkusuna kapılarak çevresindekilere inanmakta ve güvenmekte zorlanmaktadır. Bu durum çocukta; hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, yalancılık, kavgacılık, söz dinlememe, kaygı ve korku hali gibi çeşitli bozukluklara yol açmaktadır (Yavuzer, 1995). Ayrıca Bakırcıoğlu'na (2011) göre, beslenme, uyku, oyun oynama, cinsel eğitim alma, idrarını ve dışkısını kontrol etme becerilerinin gelişimi esnasında ortaya çıkabilecek eksiklikler veya aksaklıklar, çocuğun sonraki gelişim evrelerinde ve ileriki yaşantılarında uyum sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Çocukların sergilediği davranışların, uyum sorunu olarak ele alınabilmesi için yaşa uygunluk, aşırılık, süreklilik ve cinsel rol beklentileri yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun bulunduğu yaşın gelişim özellikleri iyi bilinmeli, davranışın çocuğa ve çevresine zarar verecek boyutta olup olmadığına bakılmalıdır. Bunların yanı sıra, çocuğun aynı davranışı ısrarlı bir şekilde tekrar edip etmediği takip edilmeli ve kültürel çevrenin etkisi ile çocuğun cinsiyetine göre çocuktan ne tür davranışlar beklendiği göz önünde bulundurulmalıdır (Kaya, 2012).

Bu çalışmada, öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan okul öncesi dönem çocuklarının anne tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan okul öncesi dönem çocuklarının anne tutumlarının çocukların cinsiyetine, yaşına, kardeş sayısına, anne ve baba öğrenim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Çalışmaya Ankara ili Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokul ve ortaokul bünyesindeki 9 anasınıfı ve 6 bağımsız anaokulu olmak üzere toplam 15 okul öncesi eğitim kurumuna devam eden, normal gelişim gösteren 36-72 aylık 352 çocuk ve bu çocukların anneleri ile 54 öğretmen dahil edilmiştir. Çalışma grubu, Çankaya İlçe Merkezinde bulunan resmi ilkokul ve ortaokulların anasınıfları ve bağımsız anaokullarına devam eden tüm çocuklara ulaşmanın zaman ve maliyet açısından mümkün olamayacağı düşünülerek kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Çocukların %52,8'i erkek, %69,3'ü 5-6 yaş grubundadır. Tek çocuk olanlar çalışma grubunun %31,8'ini oluşturmuştur. Çalışmaya alınan çocukların %56'sının okul öncesi eğitimde ilk yılları olduğu belirlenmiştir. Çocukların %52'sinin annesi, %59,9'unun da babası üniversite ve üzeri öğrenim düzeyine sahiptir. Uyum sorunu olan ve olmayan çocuklar öğretmenlerden alınan cevaplar doğrultusunda ayrı ayrı belirlenerek çalışmaya alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada verilerin toplanması amacı ile “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)”, araştırmacı tarafından geliştirilen “Demografik Bilgi Toplama Formu” ve “Uyum Sorununu Belirleme Formu” kullanılmıştır.

2.2.1. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveyn Tutum Ölçeği anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik davranışlarının belirlenmesi amacıyla Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, demokratik tutum, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, demokratik tutum 17 madde, otoriter tutum 11, aşırı koruyucu tutum 9, izin verici tutum ise 9 madde olmak üzere toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler, davranış biçimleri şeklindedir ve her bir davranış biçimine cevaplayıcılar “Her zaman” ve “Hiçbir zaman” arasında değişen beş seçenek arasında cevap vermektedir. “Her zaman” cevabı 5 puan iken “Hiçbir zaman” cevabı 1 puandır. Ölçekte yüksek puanlar alt boyutun ait olduğu ebeveynlik tutumunun baskın olduğunu, düşük puanlar ise o ebeveynlik tutumunun zayıf olduğunu göstermektedir.

Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa değerleri demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu boyut için .75 ve izin verici boyut için ise .74 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonuçları, Ebeveyn Tutum Ölçeği' nin (ETÖ), ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumlarını değerlendirmede yeterli olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada, araştırmacı tarafından yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda ise Cronbach alpha değerleri demokratik boyut için ,86, otoriter boyut için ,80, aşırı koruyucu boyut için ,78, izin verici boyut için ,71 katsayısı ile kabul edilebilir güvenilirlikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek, araştırmacı tarafından çalışma grubundaki çocukların annelerine sunularak cevaplanması sağlanmıştır.

2.2.2. Demografik Bilgi Toplama Formu

Çocukların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ile birlikte cevaplanması sağlanan formda, çocuğun cinsiyeti, doğum tarihi, kardeş sayısı gibi sorulara kapalı uçlu olarak yer verilmiştir.

2.2.3. Uyum Sorununu Belirleme Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Uyum Sorununu Belirleme Formunu öğretmenlerin cevaplaması sağlanmıştır. Literatürden yararlanılarak çocukların uyum sorununu belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Uyum Sorununu Belirleme Formunda toplam 7 kapalı uçlu soru yer almıştır. Formda, çocuğun cinsiyeti, uyum sorunu bulunma durumu, varsa ne tür uyum sorunu/sorunları bulunduğu (saldırganlık, korkular, uyku bozuklukları, parmak emme vs.), var olan uyum sorununun bir profesyonel tarafından teşhis edilme durumu, uyum sorununu annenin bilme durumu ve uyum sorununun ne kadar zamandır devam etmekte olduğu şeklinde sorulara yer verilmiştir. Kapsam geçerliğini belirlemek amacı ile form, üç uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

2.3. Veri Toplanması

Çalışma için Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni alınmıştır. Veri toplama araçları, öğretmenlere ve annelere gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmacı tarafından sunulmuştur ve dağıtılan formlar araştırmacı tarafından dağıtıldığı tarihi takip eden bir hafta içinde toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmaya alınan çocukların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeğinin güvenilirliği için her bir faktöre ilişkin ve ölçeğin geneline ilişkin olarak belirlenen maddelerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılık yaratıp yaratmadığı T Testi ve ANOVA ile sınanmıştır.

3. BULGULAR

Öğretmen görüşlerine göre çocukların %36,4'ünde uyum sorunu bulunmaktadır. Uyum sorunu olan çocukların %83,6'sının ailesi uyum sorunu olduğunu bilmektedir, ancak %11,8'i bir profesyonel tarafından teşhis almıştır. Öğretmenler uyum sorunu olan çocukların %40'ında

inatçılık, %26,6'sında içe kapanıklık, %22,6'sında saldırganlık sorununu gözlemlediğini belirtmiştir.

Tablo 1. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların cinsiyetlerine göre anne tutum puanına ilişkin t-testi sonuçları

Uyum sorunu olan çocuklar							
Tutumlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	T	sd	p
Demokratik	Kız	53	73,81	7,12	1,17	126	,244
	Erkek	75	75,59	9,27			
Otoriter	Kız	53	43,47	6,64	2,41	126	,018*
	Erkek	75	46,00	5,23			
Aşırı Koruyucu	Kız	53	34,08	6,71	1,04	126	,301
	Erkek	75	32,79	7,06			
İzin Verici	Kız	53	33,38	4,92	,41	126	,685
	Erkek	75	33,79	6,04			
Uyum sorunu olmayan çocuklar							
Demokratik	Kız	79	77,14	6,11	1,56	153	,120
	Erkek	76	75,41	7,63			
Otoriter	Kız	79	46,87	4,75	2,04	153	,044*
	Erkek	76	45,11	6,01			
Aşırı Koruyucu	Kız	79	32,25	5,58	1,04	153	,302
	Erkek	76	31,30	5,83			
İzin verici	Kız	79	34,29	4,68	,67	153	,503
	Erkek	76	34,79	4,55			

*p<,05

Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan çocuklarda, demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici tutum boyutlarında anne tutum puan ortalamalarının, çocuğun cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir ($p>,05$). Otoriter tutum puanına bakıldığında, erkek çocuğa sahip annelerin puan ortalaması (46,0) kız çocuk annelerinin puan ortalamalarından daha yüksektir (43,47). Bu fark istatistiksel olarak da anlamlıdır ($p<,05$).

Uyum sorunu olmayan çocuklarda da demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici anne tutum puan ortalamalarının, çocuğun cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmadığı saptanmıştır ($p>,05$). Otoriter boyutta ise, erkek çocuk annelerinin tutum puan ortalamalarının (45,11), kız çocuk annelerinkinden (46,87) düşük olduğu görülmektedir. Fark istatistiksel olarak da anlamlıdır ($p<,05$). Öğretmenlerin görüşlerine göre uyum sorunu olan çocukların otoriter anne tutum puan ortalamalarında da istatistiksel fark saptanması, uyum sorunu olmayan çocukların annelerinin otoriter tutum puan ortalamaları ile benzerlik göstermektedir. Ancak uyum sorunlu grupta erkek çocukların, uyum sorunu olmayan grupta ise kız çocukların annelerinin otoriter tutum puanları daha yüksektir. Bu farklılık, otoriter tutumda cinsiyet değişkeninin etkisinin sorgulanması gerektiğini düşündürmektedir.

Tablo 2. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların yaşlarına göre anne tutum puanına ilişkin t-testi sonuçları

Uyum sorunu olan çocuklar							
Tutumlar	Yaş	N	$\bar{X}$	S	T	sd	P
Demokratik	3-4 yaş	42	75,38	7,47	,49	126	,623
	5-6 yaş	86	74,59	8,94			
Otoriter	3-4 yaş	42	45,86	3,42	1,20	126	,232
	5-6 yaş	86	44,51	6,85			

Aşırı Koruyucu	3-4 yaş	42	33,02	7,95	,34	126	,736
	5-6 yaş	86	33,47	6,41			
İzin verici	3-4 yaş	42	33,62	6,23	,003	126	,998
	5-6 yaş	86	33,62	5,29			
Uyum sorunu olmayan çocuklar							
Demokratik	3-4 yaş	47	75,38	7,30	1,08	153	,284
	5-6 yaş	108	76,69	6,76			
Otoriter	3-4 yaş	47	44,49	6,77	2,31	153	,022*
	5-6 yaş	108	46,67	4,67			
Aşırı Koruyucu	3-4 yaş	47	31,72	5,80	,09	153	,927
	5-6 yaş	108	31,81	5,69			
İzin verici	3-4 yaş	47	33,34	4,63	2,15	153	,033*
	5-6 yaş	108	35,06	4,53			

*p<,05

Tablo 2’de uyum sorunu olan ve olmayan çocukların yaşlarına göre anne tutum puan ortalamaları arasındaki farklılığa ilişkin T-testi sonuçları verilmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan çocukların yaşlarına göre tüm alt boyutlarda anne tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (p>,05).

Uyum sorunu olmayan çocukların yaşlarına göre demokratik ve aşırı koruyucu boyutta anne tutum puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır (p>,05). Otoriter ve izin verici tutum boyutlarında, 5-6 yaş çocukların annelerinin tutum puan ortalamalarının, 3-4 yaş çocukların annelerinkinden daha yüksek olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak da fark anlamlıdır (p<,05). Otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumla yetiştirilen çocuklarda uyum ve davranış sorunlarının ortaya çıkması olasıdır. Ancak, bu tutumlara sahip annelerin çocuklarının uyum sorununun olmaması çeşitli olasılıkları düşündürmektedir. Öncelikle öğretmenin okul öncesi eğitim ortamında çocuğu yeteri kadar gözlemleyemediği, bu nedenle var olan uyum sorunlarını tespit edemediği düşünülebilir. Aynı zamanda çocuğun, var olan uyum sorunlarını annenin olumsuz tutumunun olmadığı bir ortamda sergilemediği düşünülebilir. Ayrıca ebeveyn tutumlarına bağlı olarak birçok fiziksel, sosyal ya da psikolojik sorun ileri yaşlarda da görülebilmektedir. Bununla birlikte çocuklarda görülen birçok olumsuz davranışın temelinde biyolojik ya da diğer çevresel şartların etkili olabileceği, olumsuz şartların çeşitliliği ve derecesine paralel şekilde çocuklarda sorunlar görülebileceği de söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların kardeş sayılarına göre anne tutum puanına ilişkin anova sonuçları

Uyum sorunu olan çocuklar						
Tutumlar	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	S	F (2/81)	p
Demokratik	Tek Çocuk	36	74,22	10,42	,62	,539
	İki Kardeş	74	75,53	7,42		
	Üç Kardeş ve Üzeri	18	73,33	8,34		
Otoriter	Tek Çocuk	36	46,47	5,11	1,99	,141
	İki Kardeş	74	44,11	5,98		
	Üç Kardeş ve Üzeri	18	45,39	7,07		
Aşırı Koruyucu	Tek Çocuk	36	33,86	7,16	,16	,850
	İki Kardeş	74	33,05	6,90		
	Üç Kardeş ve Üzeri	18	33,33	6,87		
İzin verici	Tek Çocuk	36	33,42	6,00	,04	,962
	İki Kardeş	74	33,73	5,30		
	Üç Kardeş ve Üzeri	18	33,56	6,20		

Uyum sorunu olmayan çocuklar						
Demokratik	Tek Çocuk	55	76,64	7,44		
	İki Kardeş	91	76,15	6,71	,14	,874
	Üç Kardeş ve Üzeri	9	75,56	6,52		
Otoriter	Tek Çocuk	55	46,09	5,80		
	İki Kardeş	91	45,92	5,44	,03	,968
	Üç Kardeş ve Üzeri	9	46,33	3,67		
Aşırı Koruyucu	Tek Çocuk	55	30,40	5,77		
	İki Kardeş	91	32,45	5,73	2,73	,068
	Üç Kardeş ve Üzeri	9	33,56	3,36		
İzin verici	Tek Çocuk	55	33,80	4,75		
	İki Kardeş	91	34,92	4,61	1,09	,338
	Üç Kardeş ve Üzeri	9	35,11	3,44		

Tablo 3, öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların kardeş sayılarına göre anne tutum puan ortalamaları arasındaki farklılığa ilişkin Anova sonuçlarını içermektedir. Demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum boyutlarında annelerin tutum puan ortalamalarının çocukların kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>,05$).

Uyum sorunu olan ve olmayan çocukların kardeş sayısına göre annelerinin demokratik tutum puan ortalamalarının benzerliği dikkat çekmektedir. Uyum sorunlu tek çocuğu olan annelerin demokratik tutum puanı 74,22 iken, uyum sorunu olmayan tek çocuklu annelerinki 76,64'tür. Aynı zamanda uyum sorunu olup da iki kardeş olan çocukların annelerinin demokratik tutum puanı 75,53 iken uyum sorunsuz iki kardeş olan çocukların annelerinin ise 76,15'tir. Ayrıca üç ve üzeri kardeşe sahip olan uyum sorunlu çocukların annelerinin demokratik tutum puanı 73,33 iken uyum sorunu olmayan çocukların annelerinin ise 75,56'dır.

Uyum sorunu olmayan çocukların annelerinin aşırı koruyucu tutum puan ortalamaları arasında kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>,05$). Ancak uyum sorunsuz tek çocuklu annelerin aşırı koruyucu tutum puanının (30,40) üç ve üzeri kardeş olan çocukların annelerinin puanından (33,56) düşük olması dikkat çekmektedir.

Tablo 4. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların anne öğrenim düzeyine göre anne tutum puan ortalamalarına ilişkin anova sonuçları

Uyum sorunu olan çocuklar							
Tutumlar	Anne Öğrenim Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	F(2/81)	p	Post Hoc (Tukey)
Demokratik	İlköğretim	27	73,78	6,46			
	Lise	43	74,42	7,84	,50	,609	
	Üniversite ve Üzeri	57	75,61	9,76			
Otoriter	İlköğretim	27	42,81	7,99			
	Lise	43	44,84	5,72	2,74	,069	
	Üniversite ve Üzeri	57	46,04	4,80			
Aşırı Koruyucu	İlköğretim	27	35,19	6,56			
	Lise	43	34,65	6,54	4,33	,015	3<1, 3<2
	Üniversite ve Üzeri	57	31,33	7,00			
İzin Verici	İlköğretim	27	34,22	6,00			
	Lise	43	34,19	5,44	,78	,460	
	Üniversite ve Üzeri	57	32,95	5,56			
Uyum sorunu olmayan çocuklar							

Demokratik	İlköğretim	9	77,56	4,59	1,96	,144	
	Lise	58	74,88	7,76			
	Üniversite ve Üzeri	88	77,09	6,44			
Otoriter	İlköğretim	9	45,67	5,32	,03	,973	
	Lise	58	46,10	5,07			
	Üniversite ve Üzeri	88	45,98	5,78			
Aşırı Koruyucu	İlköğretim	9	36,22	4,55	7,54	,001	1>3, 1>2 2>3
	Lise	58	33,17	4,85			
	Üniversite ve Üzeri	88	30,42	5,93			
İzin verici	İlköğretim	9	31,78	3,35	1,81	,167	
	Lise	58	34,90	4,92			
	Üniversite ve Üzeri	88	34,58	4,46			

Kategoriler: İlköğretim=1; Lise=2; Üniversite ve Üzeri=3

Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan çocukların annelerinin öğrenim düzeyine göre demokratik, otoriter ve izin verici boyutlarda anne tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>,05$). Aşırı koruyucu boyutta ise, anne tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ($F_{(2,81)}=4,33$, $p=,015<,05$) görülmektedir. Yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılık, üniversite ve üzeri mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutum puan ortalamaları (31,33) ile lise (34,65) ve ilköğretim mezunu (35,19) annelerin aşırı koruyucu tutum puan ortalamaları arasındadır. Üniversite ve üzeri mezunu olan anneler daha düşük aşırı koruyucu tutum puan ortalamasına sahiptir.

Uyum sorunu olmayan çocukların anne öğrenim düzeylerine göre anne tutum puan ortalamaları arasında demokratik, otoriter ve izin verici tutum boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>,05$). Aşırı koruyucu boyutta ise, anne tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ($F_{(2,81)}=7,54$, $p=,001<,001$) görülmektedir. Yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılık, ilköğretim mezunu olan annelerin tutum puan ortalamaları ile lise mezunu ve üniversite ve üzeri mezunu olan annelerin tutum puan ortalamaları arasındadır. İlköğretim mezunu olan anneler daha yüksek aşırı koruyucu tutum puan ortalamasına (36,22) sahiptir. Ayrıca, lise mezunu olan annelerin tutum puan ortalamaları (33,17) ile üniversite ve üzeri mezunu olan annelerin tutum puan ortalamaları (30,42) arasında da anlamlı fark belirlenmiştir. Lise mezunu olan anneler, üniversite ve üzeri mezunu olan annelerden daha yüksek aşırı koruyucu tutum puan ortalamasına sahiptir. Bu durumda, annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe aşırı koruyucu tutumun azaldığı görülmektedir. Hem uyum sorunu olan hem de uyum sorunu olmayan çocukların anne öğrenim düzeyi yükseldikçe aşırı koruyucu tutumları azalmaktadır. Bu fark istatistiksel olarak da önemlidir. Uyum sorunu olan ya da uyum sorunu olmayan çocukların annelerinin aşırı koruyucu tutumlarında öğrenim düzeyi etkili bir faktördür.

Tablo 5. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların baba öğrenim düzeyine göre anne tutum puan ortalamalarına ilişkin anova sonuçları

Uyum sorunu olan çocuklar							
Tutumlar	Baba Öğrenim Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	F(2/81)	p	Post Hoc (Tukey)
Demokratik	İlköğretim	20	74,20	5,92	,88	,417	
	Lise	34	73,44	8,05			
	Üniversite ve Üzeri	74	75,68	9,19			
Otoriter	İlköğretim	20	40,95	8,00	6,76	,002	3>1
	Lise	34	44,59	6,26			

	Üniversite ve Üzeri	74	46,20	4,63			
Aşırı Koruyucu	İlköğretim	20	37,60	5,39			
	Lise	34	32,65	6,47	4,81	,010	3<1, 2<1
	Üniversite ve Üzeri	74	32,47	7,14			
İzin Verici	İlköğretim	20	32,95	6,11			
	Lise	34	35,06	4,66	1,56	,214	
	Üniversite ve Üzeri	74	33,14	5,79			
Uyum sorunu olmayan çocuklar							
Demokratik	İlköğretim	10	76,40	6,64			
	Lise	43	76,23	7,12	,01	,997	
	Üniversite ve Üzeri	102	76,30	6,94			
Otoriter	İlköğretim	10	48,00	4,16			
	Lise	43	46,60	4,63	1,27	,283	
	Üniversite ve Üzeri	102	45,56	5,85			
Aşırı Koruyucu	İlköğretim	10	36,10	3,81			
	Lise	43	32,63	5,40	4,46	,013	1>2, 1>3
	Üniversite ve Üzeri	102	31,01	5,79			
İzin verici	İlköğretim	10	33,30	5,19			
	Lise	43	36,07	4,75	3,51	,032	1<2
	Üniversite ve Üzeri	102	34,01	4,38			

Kategoriler: İlköğretim=1; Lise=2; Üniversite ve Üzeri=3

Tablo 5, uyum sorunu olan ve olmayan çocukların baba öğrenim düzeylerine göre anne tutum puan ortalamalarını ve ANOVA sonuçlarını içermektedir. Uyum sorunu olan çocuklarda demokratik ve izin verici tutum boyutlarında, anne tutum puan ortalamalarının baba öğrenim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmadığı saptanmıştır ($p>,05$).

Uyum sorunu olan çocuklarda otoriter boyutta, anne tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ($F_{(2-81)}=4,79$, $p=,011<,05$) görülmektedir. Yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılık, babası ilköğretim mezunu olan çocukların annelerinin tutum puan ortalamaları ile babası üniversite mezunu olan çocukların annelerinin tutum puan ortalamaları arasındadır. Babası üniversite ve üzeri mezunu olan çocukların anneleri daha yüksek otoriter tutum puan ortalamasına sahiptir. Bu durumda, babanın öğrenim durumunun annenin çocuk yetiştirme tutumunu etkilediği görülmektedir. Şanlı ve Öztürk (2012) ise, yaptıkları çalışma ile babanın öğrenim düzeyi yüksek olduğunda annenin olumsuz tutumlardan uzaklaştığını ve demokratik tutumu benimsediğini ortaya koymuşlardır.

Uyum sorunu olan çocuklarda aşırı koruyucu boyutta da, anne tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ($F_{(2-81)}=4,15$, $p=,019<,05$) görülmektedir. Yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılık, babası ilköğretim mezunu olan çocukların annelerinin tutum puan ortalamaları ile babası lise ve üniversite mezunu olan çocukların annelerinin tutum puan ortalamaları arasındadır. Babası ilköğretim mezunu olan çocukların anneleri daha yüksek aşırı koruyucu tutum puanına sahiptir.

Uyum sorunu olmayan çocuklarda demokratik ve otoriter boyutta, anne tutum puan ortalamalarının baba öğrenim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir ($p>,05$). Aşırı koruyucu boyutta ise çocukların baba öğrenim düzeyine göre anne tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ($F_{(2-81)}=4,46$, $p=,013<,05$) görülmektedir. Yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılık, babası ilköğretim mezunu olan çocukların anne

tutum puan ortalamaları (36,10) ile babası lise mezunu (32,63) ve üniversite ve üzeri mezunu olan çocukların anne tutum puan ortalamaları (31,01) arasındadır. Babası ilköğretim mezunu olan çocukların anneleri daha yüksek aşırı koruyucu tutum puan ortalamasına sahiptir.

Uyum sorunu olmayan çocuklarda izin verici boyutta da, anne tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ($F_{(2-81)}=3,51$, $p=,032<,05$) görülmektedir. Yapılan Tukey testine göre anlamlı farklılık, babası lise mezunu olan çocukların annelerinin izin verici tutum puan ortalamaları (36,07) ile babası ilköğretim mezunu olan çocukların annelerinin izin verici tutum puan ortalamaları (33,30) arasındadır. Babası lise mezunu olan çocukların anneleri daha yüksek izin verici tutum puan ortalamalarına sahiptir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların anne tutumlarının incelendiği bu çalışmada, çocuklarda en çok görülen uyum sorunlarının inatçılık, içe kapanıklık ve saldırganlık olduğu belirlenmiştir. Buna benzer şekilde Taner-Derman ve Başal'ın (2013) yaptıkları çalışmada, çocuklarda görülen uyum sorunlarının başında içe kapanıklık davranışı yer almaktadır.

Öğretmene göre uyum sorunu olan çocukların demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici boyutlarda anne tutum puanları arasında cinsiyete göre farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir. Otoriter boyutta ise kız çocuk anneleri ile erkek çocuk annelerinin tutum puanları arasındaki fark istatistiksel olarak önemlidir. Kız çocuk annelerinin otoriter tutum puanı, erkek çocuk annelerinin otoriter tutum puanından düşüktür. Uyum sorunu olmayan çocukların cinsiyetleri ile demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici anne tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Şanlı ve Öztürk'ün (2012) yaptığı çalışmada da annelerin tutumlarında çocuğun cinsiyetine göre farklılık bulunamamıştır. Ancak bu çalışmada öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve otoriter tutum sergileyen annelerin çocuklarında cinsiyet değişkeni etkili bir faktör olarak görünmektedir. Otoriter boyuttaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Kız çocuk annelerinin otoriter tutum puanı, erkek çocuk annelerinin puanından daha yüksektir. Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların cinsiyeti, annelerin otoriter tutum sergilemesi üzerinde etkili bir faktördür. Ancak uyum sorunu olan grupta erkek çocuklarında, uyum sorunlu olmayan grupta ise kız çocuklarında annenin otoriter tutumunun etkisi görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan çocukların yaşlarına göre anne tutum puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Uyum sorunu olmayan çocukların yaşları ile demokratik ve aşırı koruyucu anne tutum puanları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı değildir. Otoriter ve izin verici boyutlarda ise istatistiksel fark önemlidir. 3-4 yaş çocuğu olan annelerin otoriter ve izin verici tutum puanı, 5-6 yaş çocuğu olan annelerin puanından daha düşüktür.

Öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların kardeş sayılarına göre demokratik, izin verici ve aşırı koruyucu boyutlarda anne tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bu sonuç, Özyürek ve Tezel Şahin'in (2005) yaptıkları çalışmanın sonuçları ile örtüşmemektedir. Üç ve daha fazla kardeş olan çocukların annelerinin, tek ve iki kardeş olan çocukların annelerine göre daha koruyucu ve katı/sert disiplinli olduğunu belirten Özyürek ve Tezel Şahin (2005), çocuğun kardeş sayısı arttıkça annenin demokratik tutumunda azalma olduğunu belirtmiştir.

Öğretmene göre uyum sorunu olan ve olmayan çocuklarda üniversite ve üzeri mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutum puanları ile lise ve ilköğretim mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutum puanları arasındaki istatistiksel fark önemlidir. Uyum sorunu olan çocuklarda üniversite ve üzeri mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutum puanı, lise mezunu ve ilköğretim mezunu olanların puanından daha düşüktür. Uyum sorunu olmayan çocuklarda ilköğretim mezunu annelerin aşırı koruyucu tutum puanı, lise ve üniversite ve üzeri mezunu olanlarınkinden yüksektir. Aynı zamanda lise mezunu olan annelerin aşırı koruyucu tutum puanı da üniversite ve üzeri mezunu olan annelerinkinden yüksektir. Bu sonuç, yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Dursun (2010) yaptığı araştırmanın sonucunda, annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe olumsuz çocuk yetiştirme tutumlarının azaldığını vurgulamıştır. Benzer şekilde Şanlı ve Öztürk (2012) yaptıkları araştırmada, annelerin öğrenim düzeyi düştükçe aşırı koruyucu tutumun arttığını belirtmiştir. Tezel Şahin ve Özyürek (2008) lise ve üniversite mezunu annelerin ilköğretim mezunu annelerden daha fazla demokratik tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar, annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarına karşı demokratik tutumlarının arttığını, öğrenim düzeyi düştükçe daha çok baskı ve disiplini benimsediklerini göstermektedir (Mızrakçı, 1994; Arı, Bayhan ve Artan, 1995; Dursun, 2010; Şanlı ve Öztürk, 2012).

Öğretmene göre uyum sorunu olan çocukların baba öğrenim düzeyi ile otoriter ve aşırı koruyucu anne tutum puanları arasındaki fark istatistiksel olarak önemlidir. Otoriter boyutta, babası üniversite ve üzeri mezunu olan çocukların anne tutum puanı, ilköğretim mezunu olanlarınkinden yüksektir. Aşırı koruyucu boyutta ise, babası ilköğretim mezunu olan çocukların anne tutum puanı, lise ve üniversite ve üzeri mezunu olanlarınkinden yüksektir. Uyum sorunu olmayan çocukların baba öğrenim düzeyleri ile demokratik ve otoriter anne tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Aşırı koruyucu ve izin verici boyutlardaki istatistiksel fark önemlidir. Babası ilköğretim mezunu olan çocukların aşırı koruyucu anne tutum puanı, lise ve üniversite ve üzeri mezunu olanlarınkinden yüksektir. Babası lise mezunu olan çocukların annelerinin izin verici tutum puanı, ilköğretim mezunu olanların puanından yüksektir. Babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe annenin olumsuz tutumlar yerine demokratik tutumu benimsediği yapılan araştırmalar yoluyla saptanmıştır (Şanlı ve Öztürk, 2012). Ancak bu çalışma bulguları tam tersini göstermektedir. Ayrıca olumsuz tutumla yetiştirilen çocuklarda uyum sorunlarının ortaya çıkması beklenmektedir.

Çalışmada ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda sunulabilecek öneriler şu şekilde özetlenebilir:

Annenin çocuğuna karşı sergilediği tutumun çocuğun gelişimi konusunda önemli ve etkili olduğu bilinmektedir. Olumlu tutumla yetişen çocukların uyumlu davranışlar sergileme olasılıkları yüksek iken, olumsuz tutumun çocuklarda uyum sorunlarına neden olabileceği görülmektedir. Buna bağlı olarak öncelikle ailenin çocukla iletişim kurma ve olumlu ilişkiler yürütme konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Uyum sorunu olan ve olmayan çocukların annelerinde diğer olumsuz tutumların yanı sıra otoriter tutumun da ön plana çıktığı görülmektedir. Olumsuz çocuk yetiştirme tutumu olarak ele alınan otoriter tutumla yetiştirilen çocuklarda uyum sorunu olması büyük oranda olasıdır. Ancak uyum sorunu olmayan çocukların annelerinde otoriter tutumun ortaya çıkması, öğretmenin çocuklarda var olan uyum sorunlarını görmezden geldiğini düşündürmektedir.

Okul öncesi dönemde okul ve sınıf ortamı öğretmenin çocukları tanıyabilmesi, çocukların davranışlarını gözlemleyebilmesi, olası uyum sorunlarını tanımlayabilmesi ve uygun çözüm yolları üretebilmesi açısından önem arz etmektedir. Öğretmenlerin çocukları yeterince

gözlemleyebilmesi için okul ve sınıf ortamının iyileştirilmesi, çocuk sayısının azaltılması ve öğretmenlerin çocukları tanıma ve iletişim kurma konusunda bilinçlendirilmesi gerekli görülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Al-Sahel, R. A. (2006). Children's behavioral problems (Bps) in kindergarten: Impact of time of day and activity type. *Social Behavior and Personality*, 34(4), 399-412. <https://doi.org/10.2224/sbp.2006.34.4.399>
- Arı, M., Bayhan, P. & Artan İ. (1995). Farklı ana-baba tutumlarının 4-11 yaş grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması. *10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa.
- Aydın, B. (2002). *Gelişim psikolojisi*. İstanbul: SFN.
- Bronfenbrenner, U. & Morris, P. A. (1998). The bioecological model of human development. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Sixth Edition, Volume One: Theoretical Models of Human Development*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Mahoney, G. & MacDonald, J. (2004). *Responsive teaching: parent mediated developmental intervention*. Cleveland, OH: Case Western Reserve University.
- Bakırcıoğlu, R. (2011). *Çocuk ve ergende ruh sağlığı*. Ankara: Anı.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child development*, 887-907. doi: 10.2307/1126611
- Çağdaş A. & Seçer Z. (2006). *Anne-baba eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Kök.
- Douglas, J. (1989). *Behaviour problems in young children*. London: Routledge.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur (Çev.). Ankara: İmge.
- Karabulut Demir, E. & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25. <http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/ebeveyn-tutum-olcegi-toad.pdf>
- Kaya, S. (2012). *Examining the process of establishing and implementing classroom rules in kindergarten*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Kuzucu, Y. (2014). *Küçükler için büyüklere çocuk ve ergen ruh sağlığı*. Ankara: Pegem.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin alguları*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Özyürek, A. & Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34. <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078718/5000072937>
- Şanlı, D. & Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48. http://befjournal.com.tr/index.php/dergi/article/view/514/pdf_143
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay.
- Taner-Derman, M. & Başal, H.A. (2013). Okul öncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144. <http://dergi.amasya.edu.tr/article/view/1031000063/1031000031>
- Tezel Şahin, F. & Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414. <http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/view/168>
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk psikolojisi* (12. Baskı). İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2012). *Ana-baba ve çocuk* (23. Baskı). İstanbul: Remzi.

Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür.

Extended Abstract

This study was conducted in order to examine the mother attitudes of preschool children who have or who do not have compliance problems according to the views of teachers. The study group was composed of 352 children and their mothers. Children were selected from preschool institutions located in Cankaya district of Ankara province.

The data of the study were collected by using Demographic Data Collection Form, Form Determining Compliance Issues and Attitudes of Parents. The study group was selected by using sampling method. 52.8% of the children were male, and 69.3% of them were in the 5-6 year old group. Children were separately selected depending on the presence of absence of the compliance problem. The Parent Attitude Scale was developed by Karabulut Demir and Sendil (2008) in order to determine the parental behaviors and attitudes of mothers and fathers towards their 2-6 year-old children. The scale is composed of four subscales such as democratic attitudes, authoritarian attitudes, over-protective attitudes, and permissive attitudes. In this study, according to the reliability analyses, we found Chronbach's alpha values as 0.86 for the democratic subdimension, 0.80 for the authority subdimension, 0.78 for overprotective subdimension, and 0.71 for permissive subdimension. The researcher ensured that teachers replied the questions of the Determining Compliance Issues Form. In the Form, the gender of the child, the presence of a compliance issue, the type of compliance issue/problems in case there is (such as aggression, fear, sleep disorders, toe sucking), the diagnosis of the compliance problem by an expert, whether or not the mother is aware of the compliance issue, and the duration of this compliance problem. Student-t test and ANOVA were used to analyze the data. Totally 128 children had a compliance problem and 224 children did not have any compliance problems according to the views of their teachers.

The most common compliance problems were stubbornness, being introverted and aggression. It was determined according to views of the teachers that the authoritarian attitude scores of male children who had compliance problems were higher compared to the scores of female children. Furthermore, it was also found that mothers of 5-6 year-old children had higher authoritarian and democratic attitude scores compared to the mothers of 3-4 year-old children. According to the views of teachers, there was no significant relationship between the number of siblings and the mother attitudes of children who had compliance problems and who did not have compliance problems. It was detected that the educational status of the mothers and fathers had effects on authoritarian, overprotective, and permissive parenting attitudes. The difference between the scores of overprotective attitudes of mothers who had a degree from university or higher education and the scores of overprotective attitudes of mothers who graduated from either secondary or high school was significant in case of children who have or do not have a compliance problem according to teachers. In case children have compliance problems, overprotective attitude scores of mothers who graduated from university or higher education institutions were lower compared to the scores of mothers graduated from high school or secondary school. In case children did not have a compliance problem, the overprotective attitude scale scores of mothers who graduated from primary school were higher compared to the scores of mothers who graduated from high school, university or higher education institutions. Meanwhile, the overprotective scores of mothers who had high school degree were higher than scores of mothers graduated from university and higher institutions. These findings are discussed and some suggestions were made. There was a significant difference between the educational status of fathers and authoritarian and overprotective mother attitude scores in case of children with compliance problem according to the teacher. For the authoritarian scale, the mother attitude dimension scores of children whose fathers graduated from university of higher institutions were higher compared to the scores of children whose father had a primary school degree. For the overprotective scale, the mother attitude dimension scores of children whose fathers graduated from primary school were higher compared to the scores of children whose father had a university degree. In case children did not have any compliance problem, there was no difference between the democratic and authoritarian mother attitude scores and the educational levels of their fathers. The difference related to overprotective and permissive scale scores was significant. Overprotective mother attitude scores of children whose fathers graduated from primary school were higher compared to the scores of children whose fathers graduated from high school, university or higher educational institutions. Permissive mother attitude scores of children whose

fathers graduated from high school were higher compared to the scores of children whose fathers graduated from primary school.

It is known that the attitudes of mothers towards their children are important and effective in children's development. Children are more likely to exhibit positive behaviors in case they are grown up with positive attitudes. However, negative attitudes can cause compliance problems. Therefore, the importance of positive communication and relationships between parents should primarily be taught to parents. School and classroom environment in the preschool period is important for teachers to recognize children, observe their behaviors, define the possible compliance problems, and produce appropriate solutions. In order to ensure teachers to observe children at school, the conditions at school and classroom should be improved the number of children should be decreased and teachers should be educated about establishing a good communication with children.